

Ставлення громадськості до неофіційних платежів пацієнтів в країнах Центральної та Східної Європи

Тетяна Степурко (презентує)

*Школа охорони здоров'я, Київ, Україна
Маастріхтський Університет, Нідерланди*

Мілена Павлова

Маастріхтський Університет, Нідерланди

Ірена Грига

Школа охорони здоров'я, Київ, Україна

Вім Гроот

Маастріхтський Університет, Нідерланди

Будапешт, Травень **2011**

Неофіційні платежі в Європі

- 1970і – З'являються прояви “Вдячності”; “Блат”
- 1990і – Соціально-політична трансформація
- Зміни в системах охорони здоров'я призводять до нової організації неофіційної оплати
- Схожі проблеми: низька оплата праці,
низький рівень якості послуг,
етика в стосунках лікар-пацієнт

Дослідницьке питання

Яким є ставлення і сприйняття
неофіційних платежів
пацієнтів в країнах
Центральної та Східної Європи?

[Потреба в громадському погодженні
реформ системи охорони здоров'я]

Методи збору інформації

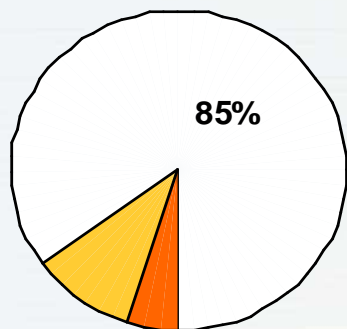
- Особисті інтерв'ю
- Питання щодо неофіційних платежів пройшли пре-тест в Києві
- Репрезентативні національні дослідження

	ефективні інтерв'ю	погодилися на участь в дослідженні
– Болгарія	1003	67 %
– Угорщина	1037	76 %
– Литва	1012	52 %
– Польща	1000	38 %
– Румунія	1000	56 %
– Україна	1000	42 %

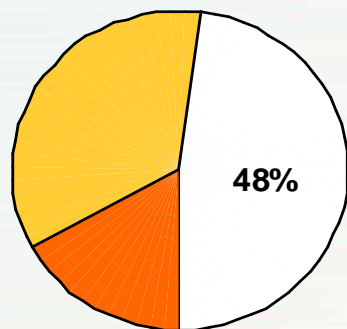
Ставлення до неофіційних платежів грошима

Діаграми показують % реальних та потенціальних пацієнтів

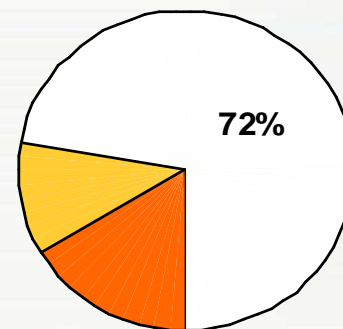
Bulgaria

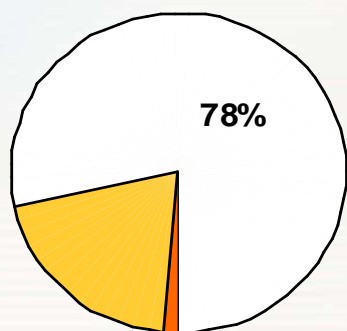
Hungary

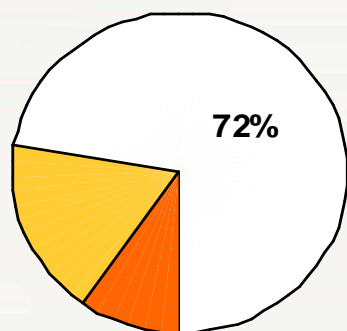
Lithuania

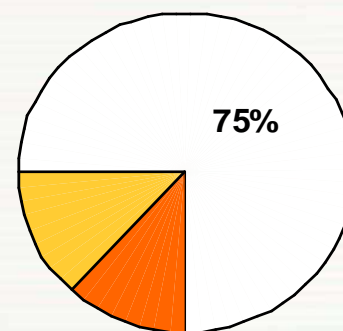
Poland

Romania

Ukraine

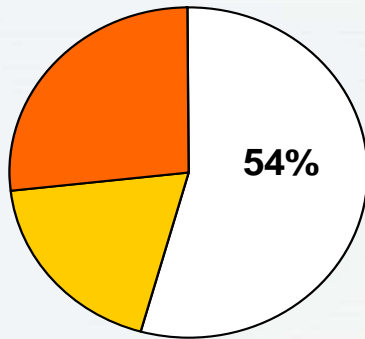
- Негативне ставлення
- Байдуже
- Позитивне ставлення

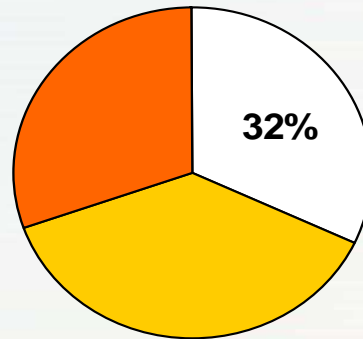
Ставлення до подарунків

Діаграми показують % реальних та потенціальних пацієнтів

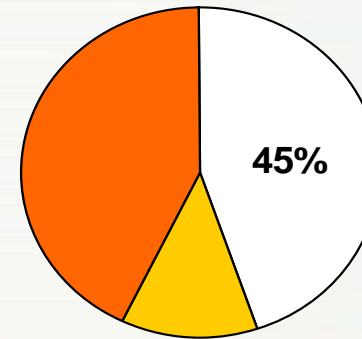
Bulgaria

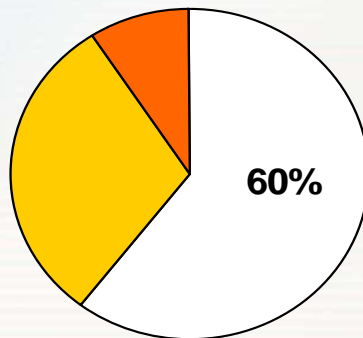
Hungary

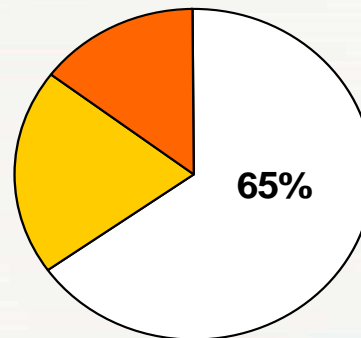
Lithuania

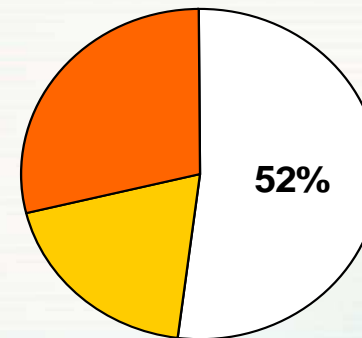
Poland

Romania

Ukraine

- Негативне ставлення
- Байдуже
- Позитивне ставлення

Кластерний аналіз # 1

- *Яке Ваше ставлення до неофіційних платежів грошима?*

- *Яке ваше ставлення до дарування подарунків?*

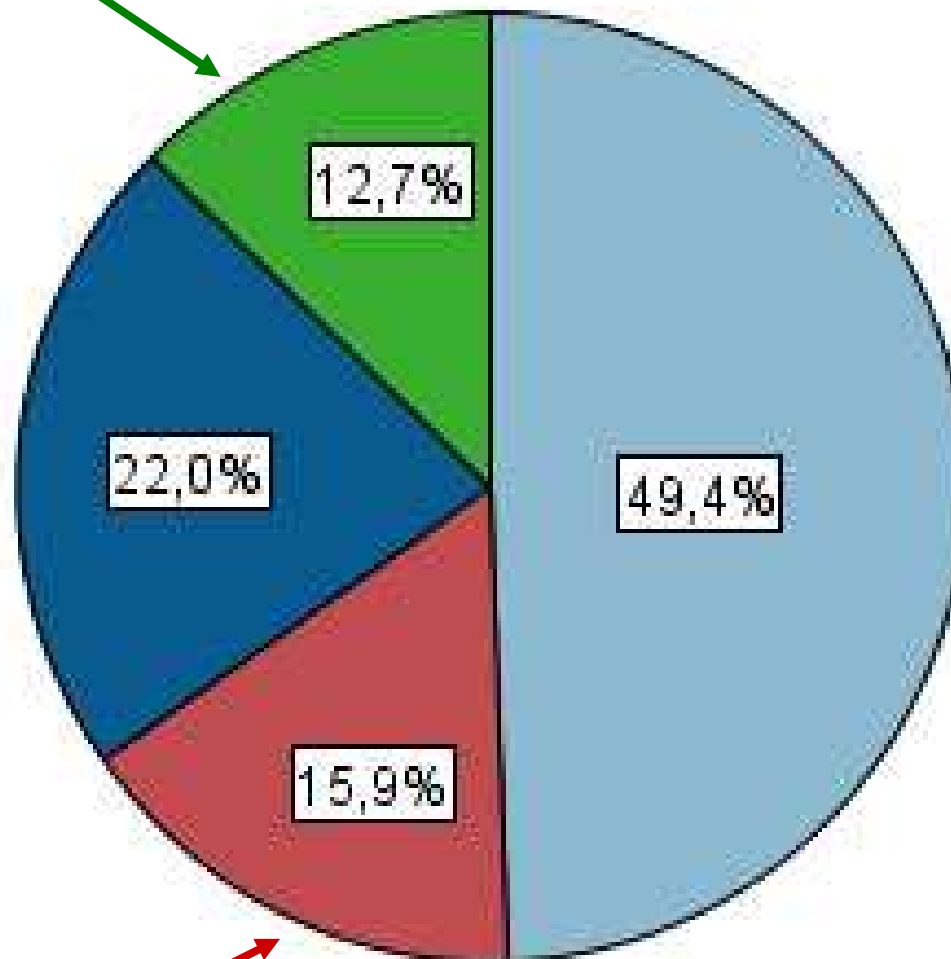
- Негативне • Байдуже • Позитивне

Розміри кластерів

Байдуже ставлення до обох видів оплати

Негативне до грошей, але позитивне чи байдуже до дарування подарунків

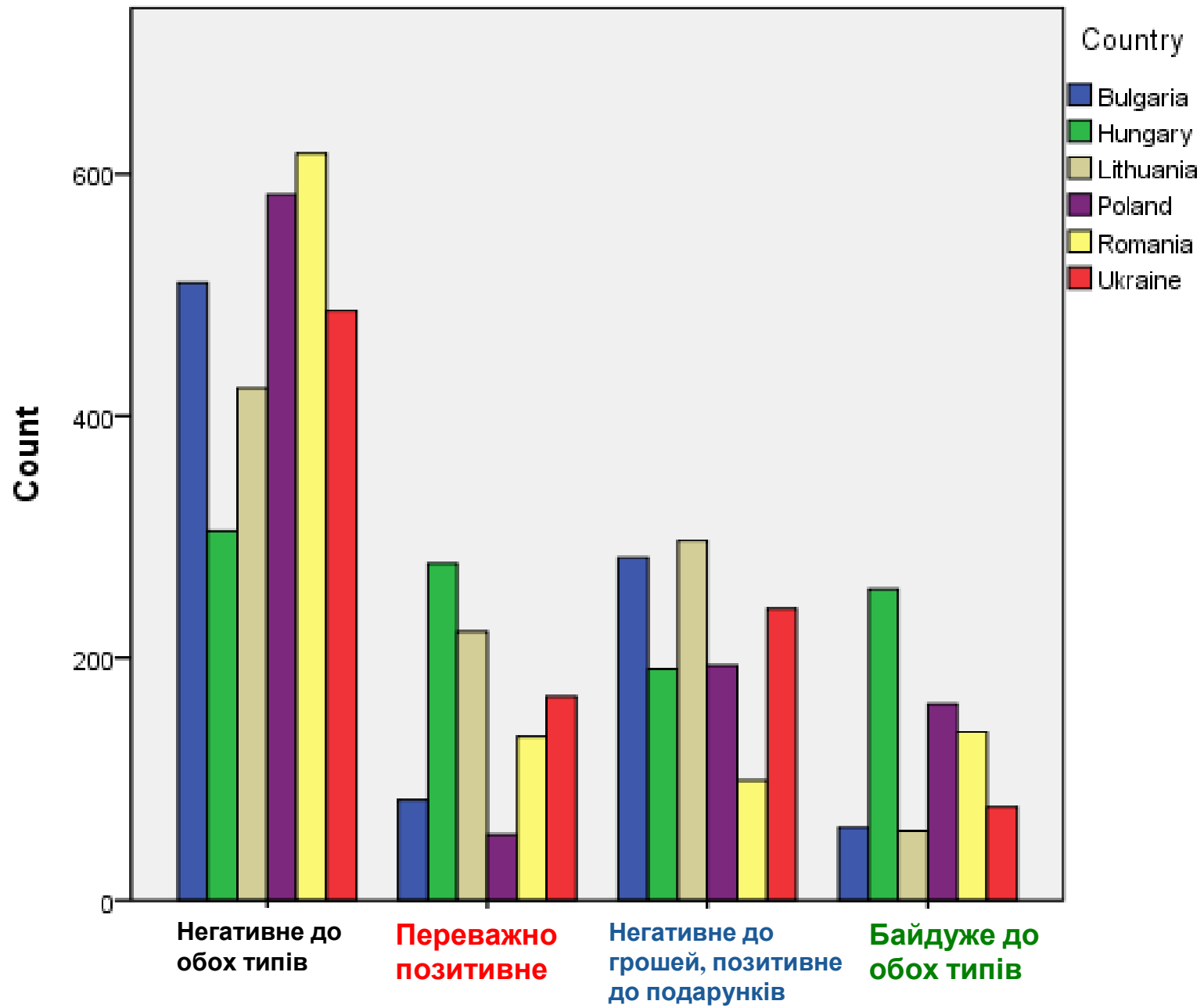
Переважно позитивне ставлення до двох видів неофіційних платежів

Негативне ставлення як до готівки, так і до подарунка

Size of Smallest Cluster	752 (12.7%)
Size of Largest Cluster	2925 (49.4%)

Кластерний аналіз # 2

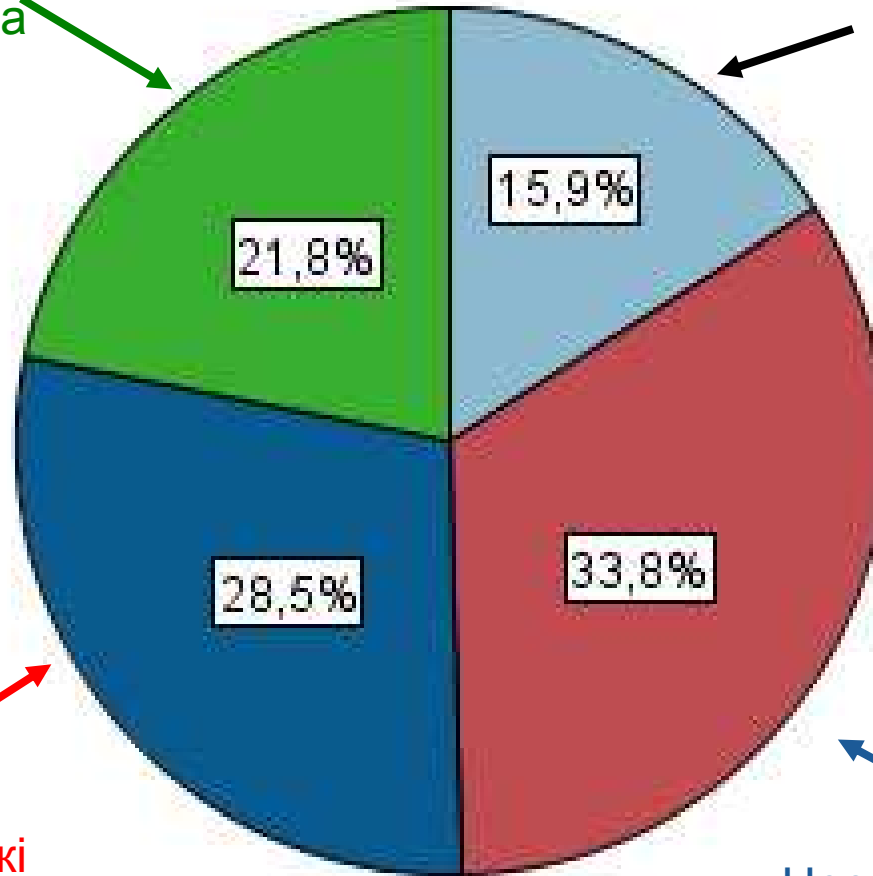
- *Неофіційна оплата грошима лікарям та іншому медичному персоналу є проявом корупції.*
- *Подарунки лікарям та іншому медичному персоналу є проявом корупції.*
- *Неофіційна оплата грошима лікарям та іншому медичному персоналу є проявом вдячності.*
- *Подарунки лікарям та іншому медичному персоналу є проявом вдячності.*

• Ні • Дещо • Так

Розміри кластерів

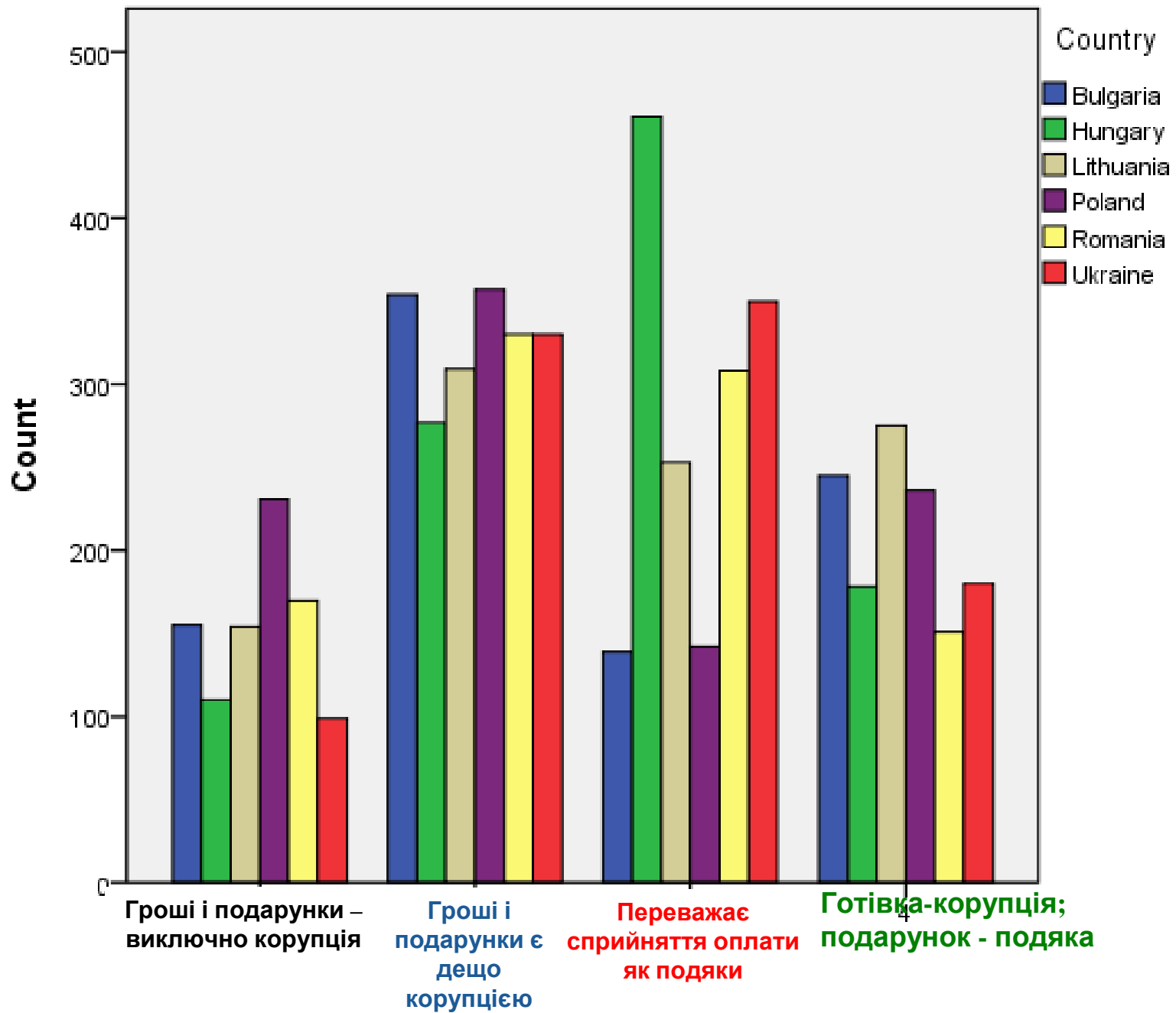
Готівка-корупція,
подарунки-подяка,
змішані відповіді на
інші питання

Готівка і подарунки
є виключно
проявом корупції

Неофіційні платежі
можуть розглядатися
як прояв вдячності
(позитивні відповіді
переважають)

Неофіційні платежі
можуть розглядатися як
корупція (відповіді 'так' і
'дещо')

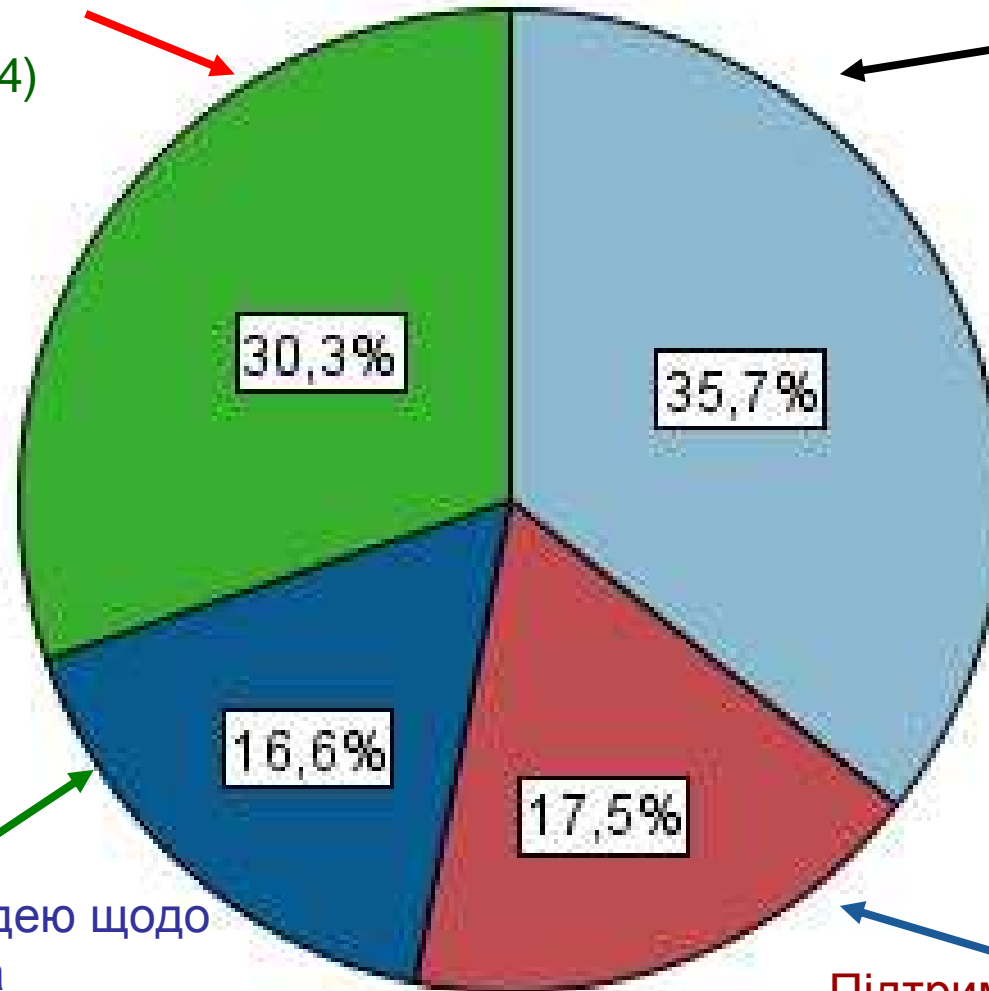
Кластерний аналіз # 3

- *Неофіційна оплата грошима та подарунки як лікарям, так і іншому медичному персоналу, є НЕМИНУЧИМИ через низьке фінансування системи охорони здоров'я.*
- *Гроші чи подарунки, які пацієнти неофіційно дають лікарям та іншому медичному персоналу, мають бути ВИКОРИНЕНІ.*
  - Ні
  - Дещо
  - Так

Розміри кластерів

Незгодні з
викоріненням і змішані
думки щодо
неминучості (4)

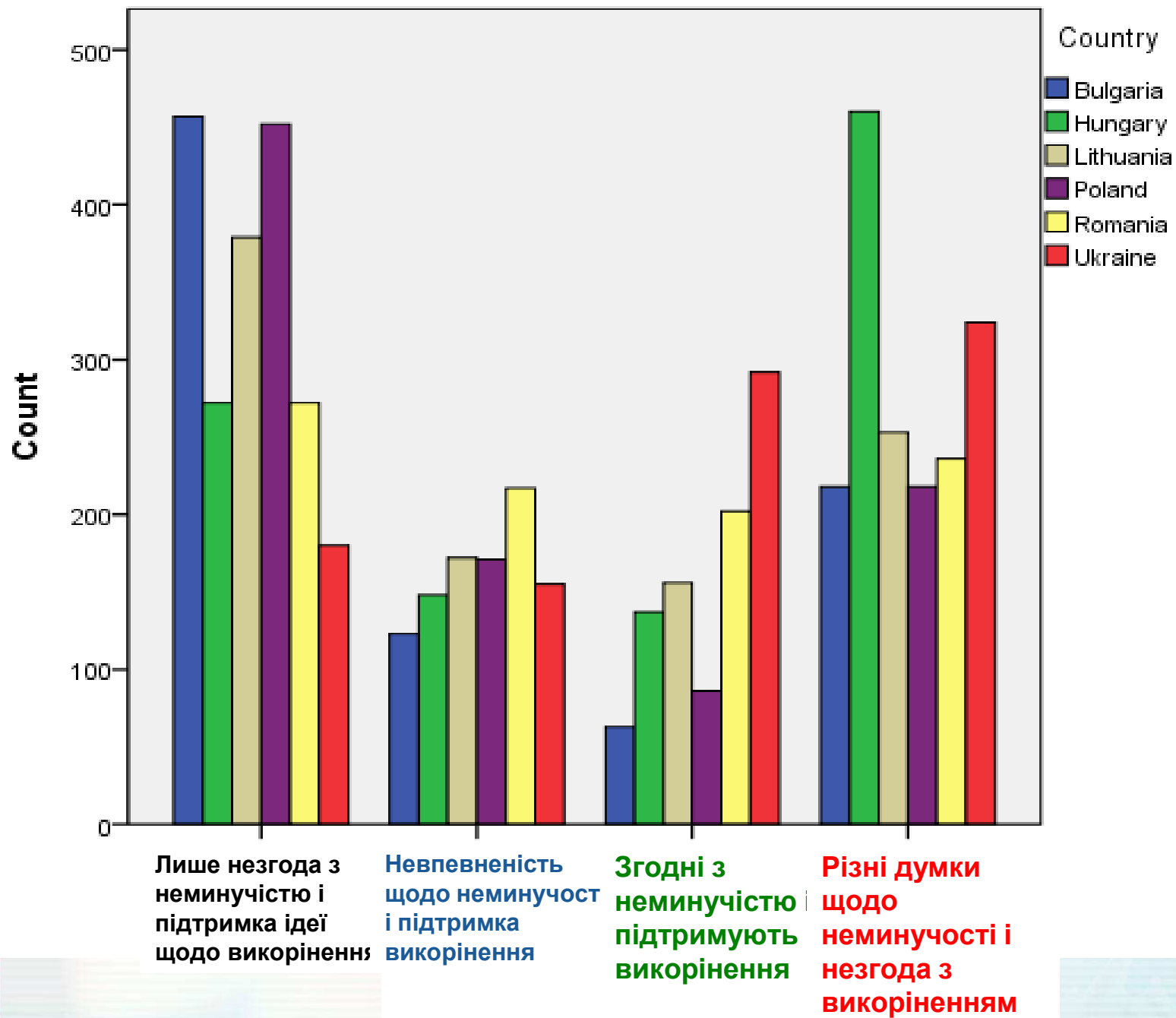
Лише незгода з
неминучістю і
підтримка ідеї щодо
викорінення (1)

Підтримують ідею щодо
викорінення та
погоджуються з
неминучістю (3)

Підтримують викорінення та
невпевнені щодо
неминучості (2)

Підсумок основних результатів

- Населення Польщі переважно виступає проти неофіційних платежів, як і громадяни Болгарії.
- В Румунії ставлення дещо поляризовані.
- Угорці не вбачають проблем в існуванні неофіційних платежів, сприймаючи їх переважно як подяку.
- Українці також в більшості прихильно ставляться до неформальної оплати.
- Литовці знаходяться в своєму ставленні десь посередні представлених країн.

Результати: Інші дослідження

Belli та ін., 2002

– Чехія 5,2 %*

– Угорщина 11,3%

"75% не сприймають неофіційну оплату. Серед тих, хто сприймає її, частішими причинами оплати називають низьку оплату праці лікаря та медсестер(5%), а покращення якості послуг (4%) "

– Польща 18,3 %

Схожа на Угорщину

– Румунія (відсоток не представлений)

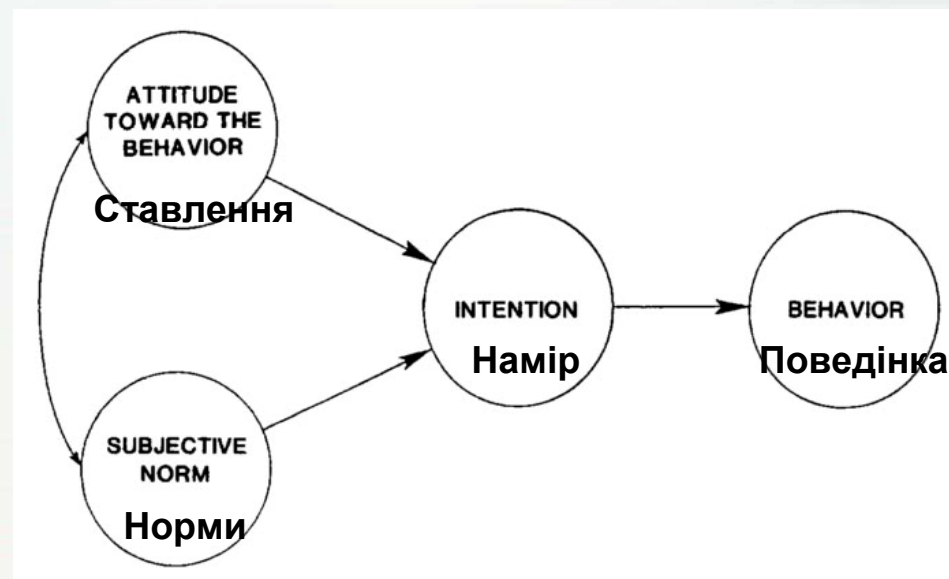
Більшість домогосподарств мають негативне (35.4%) чи однозначно негативне (25.6%) ставлення до неофіційної оплати медичної допомоги пацієнтами. Лише 1/3 домогосподарств приймають такі платежі за належне.

* Відсоток загального звернення по медичну допомогу, де мала місце неофіційна сплата

Неоднозначність результатів

- Ставлення та реальна поведінка:

Чи можуть знайдені відмінності пояснити різний рівень неофіційних платежів пацієнтів в цих країнах?

- Специфіка ситуації в країні (наприклад, негативне ставлення в Польщі: що спрацювало? Каральний підхід? Підтримка мас-медіа?..)
- Байдужа громадськість: чи вони підтримають нову політику?

Рекомендації

- Шалена різниця між системою ОЗ в країнах; ПРОТЕ
- Роль Уряду:
  - Чітка стратегія зменшення неофіційної оплати, належне фінансування, прозорість дій, зрозумілі та послідовні реформи, зменшення різниці між середньою зарплатою медиків та офісних працівників...
- Індивідуальна відповідальність
- Етика в стосунках лікаря і пацієнта
- Як думка населення впливає на формування політики в країні?
- Чи забезпечена належна якість допомоги та чи достатньо ресурсів для постачання базових сервісів?